

למעשה

הרב עובדיה דהן שליט"א

יו"ר המועצה הדתית אשדוד ורב בית הכנסת הניכי הישיבות –
"בית יוסף" קריית פוניבו

למה רק כאן צריך לזרום

"ואתה תצוה" (כ"ז - ב') תצוה מלשון צו שהוא לשון זירוז כמו שבפרשת צו מפרש רש"י אין צו אלא לשון זירוז, שואל רבי חיים שמואלביץ למה רק בפרשה תצוה כתוב בלשון זירוז, ובפרשת תרומה שהיא עיקר תרומת המשכן, לא כתוב לשון זירוז כלל.

אלא התירוץ הוא, קל יותר לתת הרבה בפעם אחת, מלתת אפילו מעט אבל בתדירות של יום יום, ולכן הדלקת המנורה שהיא תדיר כל יום, צריכה זירוז.

וכן חז"ל אומרים בכרכות (לב:): ארבע דברים צריכים חיזוק ואלו הן, תורה, מעשים טובים, תפילה, ודרך ארץ. ומתוך ארבעת הדברים הקודם לכל הוא התורה. וכתב רש"י "שיתחזק אדם בהן תמיד בכל כוחו". ומנין שנא' (יהושע א-ז) רק חזק ואמץ מאד לשמור ולעשות ככל התורה חזק בתורה ואמץ במעשים טובים תפלה מנין שנא' קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' דרך ארץ מנין שנא' (שמואל ב י-יב) חזק ונתחזק בעד עמנו וגו' וברש"י דרך ארץ. אם אומן הוא לאומנתו אם סוחר הוא לסחרותו אם איש מלחמה הוא למלחמתו:

המשך בעמוד שלישי

מאמר מרכזי הרב פנחס זרביב

למה האחריות על כספי הקדש מופקד ביד הרבנים ולא ביד העסקנים

"והם יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת השש", (כ"ח, ה'). פירש"י "והם יקחו - אותם חכמי לב שיעשו הבגדים, יקבלו מן המתנדבים את הזהב ואת התכלת לעשות מהן את הבגדים", ע"כ. וצ"ב מדוע היה צורך שדווקא חכמי הלב הם יקחו את הזהב והתכלת מהתנדבים, והיה היה אפשר שאנשים פשוטים יקחו מהתנדבים את הזהב, ויעבירו ליד חכמי הלב לעשות מהם את הבגדים.

אלא פירש בזה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, שמדרכו של עולם כשיש עסקנים הממונים להשיג את הכספים לצורך תועלת רוחנית, העסקנים מרגישים עצמם 'בעלי בתים' על הכספים וכאילו הכל שייך להם, ולכן הקפידה תורה שדווקא ה'חכמי לב' יהיו אחראים על קבלת הכספים שהיו יראי שמים, [וכמו שנתבאר לעיל - לידיהם, בכדי שאותם חכמי לב ש'חכמי לב' היינו אנשים שיראתם קודמת לחכמתם] הם יהיו האחראים והגוברים להכריע מה לעשות בכל תרומת זהב או תכלת וכדומה.

ועוד אפשר לפרש עפ"י המעשה בר' חיים מלולאזין שצריך שידעו לשם מה כל אחד תרם ומה היתה כוונתו כדי שידעו מה לעשות בזה.

כוונת התורם קובעת את יעוד התרומה

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם מאמר הרב פנחס זרביב

וכמו שסיפר בספר במחיצתם (ח"א עמ' 195) 'מעשה זה שמעתי מבנו הגרמ"ד: בשנת תרצ"ו, נערך פגרום נורא בעיר בריסק לאחר ששוטר תפס קצב יהודי ששחט באופן בלתי חוקי נדקר למוות ע"י הקצב מרוב פחדו הפורעים הגוים עשו שמות ביהודי העיר בדרך נס נרצח בידם רק יהודי אחד אך הללו בזו את כל רכושם של יהודי העיר החנויות רוקנו ומתבלתם והבתים הושחתו עד היסוד עד שרחובות העיר היו מלאים מהנוצות שהתעופפו מהכריות של היהודים שנקרעו בידי הפורעים באותה השנה למדתי בשיבת מיד ועדיין זוכר אני את הפחד שהיה במיר ובסכנותיה מחשש שהפרעות יתרחבו גם לאזור זה.

אנשי בריסק נשארו לאחר הפגרום בעירם ובחוסר כל. יהדות פולניה מולה נחלצה לעזרתם והכריזה על מגבית כללית בכל המדינה למען שיקום יהודי העיר בבריסק הוקמה ועדת הצלה אשר פסקה על קבלת התרומות וחלוקתם לתושבי העיר מרן עזר ככל יכולתו להצלחת הועדה אך כאשר הוצע לו לעמוד בראש הועדה סירב לקבל את התפקיד ואף נמנע מלהשתתף בוועדה כחבר מן המניין

המגבית הצליחה למעלה מן המשוער ובידי הועדה היה סיפק לענות על כל צרכיהם של הנזקקים בעיר לאחר שהועדה סיימה את עבודתה פתחה אשה אלמנה מבנות העיר והתלוונה בכבי בפני מרן כי היא לא קיבלה כל תמיכה מחברי הועדה והיא וילדיה נותרו רעבים לפת לחם

מרן הביע את פליאתו כיצד יתכן שדוקא אשה אלמנה הוקמה יותר מכל אחד אחר לתמיכת הועדה נשכחה מחברי הועדה ולא זכתה לקבל מהם כל עזרה

כאן פתח מרן וסיפר באריות מעשה שהיה אצל הגר"ח וואלוין הגר"ח היה נוהג לעבור מעת לעת על פנקסי הנדיבים שתורמו מהוגם למען הישיבה פעם אחת ראה ר' חיים כי אחד הכפריים שהיה רגיל לתת בכל שנה תרומה נכבדת חרג ממנהגו בפעם זו ולא נתן תרומה לישיבה ר' חיים בירר אצל המשולח מדוע אותו כפרי לא הרים את תרומתו כרגיל

המשולח ענה לר' חיים כי הואיל ובהתאם לבקשתו הסכים ר' חיים שיקנה מכספי הישיבה סוס ועגלה כדי שלא יתעכב זמן רב בדרכים כאשר על ידי הסכון הזמן יוכל להגיע לתרומות בסכום גבוה יותר שישוו את מחיר ההוצאה על הסוס והעגלה ויוון שכך אכן עשה כאשר הגיע לביתו של אותו כפרי והלה ראה שהמשולח קנה מכספי התרומות סוס ועגלה עבור עצמו הודיע הכפרי כי יותר לא יתרום לישיבה ואף הוא מצטער על מה שתרם בראותו שכספו לא הגיע כפי שהיה סבור לתלמידיו הישיבה שידחה להם מזון ולבוש כדי שיוכלו לעמוד בתורה אלא כדי לקנות סוס ועגלה לאותו משולח

כאשר שמע ר' חיים את העניין ביקש מהמשולח בי בפעם הבאה כאשר יודמן לו לנסוע לאותו כפר יודיע לו והוא יצטרף לנסיעה

ואכן לאחר תקופה נודמן המשולח שוב לאותו כפר וצירף עמו לנסיעה ר' חיים בבואם לביתו של הכפרי נחרד הלה מבואו של רבן של ישראל ומיד הכניסו לביתו בכבוד מלכים כאשר התיישבו פנה ר' חיים לבעל הבית הכפרי ושאלו האם פעם בחייו למד גמרא הכפרי השיב בשלילה ר' חיים ניסה שוב ושאל אולי למד משניות אך הכפרי שוב השיב בשלילה ר' חיים הוסיף ושאל אם למד פעם מקרא ואכן הכפרי ענה כי בילדותו למד חומש

ר' חיים פתח בפרשת ויקהל שמות לה ואז קרא לפני הכפרי את הנכתב בשבחו של בצלאל וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה בתבונה ובעת ובכל מלאכה שאל ר' חיים וכי אחרי שהתורה שבחה את בצלאל שיש בו רוח הקודש ויודע הוא לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ כמו שדרשו חז"ל מפסוק זה יש מקום לשבח כי הוא גם יודע לעשות בכל מלאכה בידים ובכסף ובחרושת אבן ובחרושת עץ משל למה הדבר דומה לאדם שעומד ומשבח את אחד מגדולי ישראל בתארים מופלאים הגאון הצדיק וכי וא"כ הוא מוסף ומשבחו כי הוא גם בעל מלאכה המומחה בייצור שולחנות נעלים וחליפות לאחר

שבעל הבית הכפרי הבין את השאלה ענה ר' חיים את התשובה כידוע היו במשכן דרגות שונות של קדושה הן במקומות השונים והן בכלים השונים מובן שכל התורמים מנספסם וזהם לעבודת המשכן השתוקקו כי מתרומתם יעשו הדברים הקדושים ביותר קודש הקדשים הארון הכרוכים המנורה וכו' כיצד ניתן איפוא למלאות את דרישת כל העם כולו למטרה זו בחר ה' בבצלאל אשר ניהן ברוח הקודש וידע באיזו כוונה נתרמה כל תרומה ולפי זאת כיון את התרומות ליעודן מי שתרם בכוונה שלימה לשם שמים זכה שמתרומתו יעשה הארון או הכרובים אך מי שנכוונתו נתערבה מחשבה נוספת בו בבצלאל כוונתו לא לחשוב מחשבות לעשות כוונה ובכסף ובחיות כלומר להבחין בזה ובכסף עצמם איזו מחשבה היתה לנותן ננדבתו לשם שמים בלבד או גם למטרות אחרות ואם כן מעלה גדולה נכתבה כאן בשבחו של בצלאל

סיים ר' חיים ואמר אף בעניני התרומות למען לומדי התורה הדבר תלוי בכונתו של הנותן אם כוונתך תהיה שלימה לשם שמים בלבד כספך יגיע אך ורק לעמיל התורה עצמם לא כן אם תערב בתרומתך מחשבות זרות או אכן תרומתך תגיע לקניית סוס ועגלה עבור המשולח הפטיר מרן גם אני הסתפקתי מלכתחילה מה יהיו כוונותיהם של התורמים האם כוונתם אכן טהורה לעזור ליהודי בריסק הנתונים במצוקה או שמא כוונתם תהיה להראות לגוים כי לא יוכלו להרוס קהילה יהודית כי היהודים תמיד יבואו לעזרתם מחמת ספק זה נמנעתי מלהשתתף בפועל כחבר בוועדת ההצלה למרות שהכרתי בנחיצות הדבר וסייעתי לפעולות הועדה ככל יכולתי

אך כעת רואה אני כי חישותי התאמתו וכוונת התורמים אכן לא היתה נקיה וטהורה לשם שמים בלבד כי אם נוכחת לראות שדוקא אשה אלמנה אשר זקוקה יותר מכל לעזרת הועדה לא זכתה לקבל כל תמיכה אם כן התורמים לא זכו שנדבתם תגיע לקודש הקדשים עיקר תכליתה של המגבית ועל כרחך שלא היתה כוונתם שלימה

המשך מעמוד ראשון מאמר הרב עובדיה הך שליט"א

וכדברי התנא: "ומינה לא תזוע" (אבות ה, כב). וכן במעשים טובים הוצרך הקב"ה לחזקו, כמ"ש: "לעשות", היינו על אופן הדקדוק וההתמדה בהם כאשר היה בימי משה רבינו ע"ה, שלא יטרידוהו מלחמת ל"א מלכים, כיבוש הארץ והלוקתה, אף שהם מצווה בפני עצמם. ומצינו בחז"ל עה"פ: ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה אם לצרינו: ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי ויפול יהושע אל פניו ארצה וישתחוו ויאמר לו מה אדוני מדבר אל עבדו (יהושע ה, יג-יד). ופירש"י שהאשימו בשני דברים. אמר לו: אמש ביטלתם תמיד של בין הערביים, ועכשיו ביטלתם תלמוד תורה (מגילה ג). ועיין ברש"י שם שעיקר התביעה הייתה על שנשתהו במערב העיר משהעריבה השמש, דכיון שאינו זמן מלחמה היה להם להקריב התמיד ובלילה לעסוק בתורה. תסמנה שערות אנוש, עד כמה אנו רחוקים מלעשות המוטל עלינו בעומק התורה ובקיום המצוות. אם יהושע בן נון ודורו, שהיו רובם נביאים ודור דעה, ועם כל זה הוצרך השי"ת לחזקם כשהיו טרודים במלחמת מצווה לשמור משמרת בני ישראל מן האויב ולמהר את הכיבוש כדי שעל ידי זה יזכו לקיים עוד ממצוות התלויות בארץ, אף על פי כן כשהייתה להם הרווחה שאינה שעת מלחמה, והיה אפשר להם לעסוק בתורה ולא עשו כן, מיד נתבעו על כך - אם כך, אנו עניי הדעת ריקים מכל חוכמה, לעשות מצווה אחת ממצוות התורה כהלכתה בפרטיה ובדקדוקיה הראויים, על אחת כמה וכמה שצריכים אנו לחזק זאת.

ועל התפילה, מרגלא בפומיהו דאינשי לומר שכל אחד יודע להתפלל, ואפילו הכי צריכים בזה חיזוק, כי האמת היא שלחנתפלל כהלכה גם כן עדיין לא יצאנו ידי חובה. ולא לחינם נקראת התפילה עבודה, כמ"ש: ולעבודו בכל לבבכם (דברים יא, יג). ועוד אמרו חז"ל (תענית ח). אמר רבי אמי: אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו. שנפשו מכוונת בכפו. דהיינו, בלב שלם (רש"י) ואמנם מצינו כבר בכמה מקומות שעבודת ה' צריכה כונת הלב, כמו "ועבדתם את ה' אלקיכם בכל לבבכם". אלא שכאן הוסיף, שמכוון לבו כל כך לשמים, עד שפיו ולבו שווים, כאילו הם במקום אחד - בכפו. אמנם הקשו על פירושו, שאם כן, היה צריך לומר בפירושו: אין תפלתו של אדם נשמעת, עד שיכוון! ומהר"ש אלגאזי מבאר על פי מה שמצאנו במדרש, שהרשעים הם ברשות ליבם, והצדיקים - ליבם ברשותם. והיינו, שהצדיקים משעבדים את הלב, שהוא הכח המעורר וכח התאוה, שיכנע לשכל השומר משמרתו. אבל הרשעים להיפך, הם משעבדים את השכל והנשמה - ללב, לתאוותיהם. וזהו שאמר רב אמי, שאין התפילה מקובלת לפני הקב"ה, אלא אם כן יתגבר על עצמו, עד שישים את נפשו המתאוה - בתוך כפו. כלומר, שתהיה ברשותו ובשליטתו, לעשות רצון השכל [הובא בגאון יעקב, עיין שם]. והעיון יעקב מפרש, שאין תפלתו נשמעת, אלא אם כן שם נפשו בכפו למסור עצמו על יחוד שמו הגדול. ועיין עוד בעין יוסף. ומהר"ץ חיות מבאר על פי מה שמצינו בירושלמי: "דרש רב בא: נשא לבבינו אל כפים. אפשר דנסיב איניש לבי גוי ידו? אלא נשא לבבינו לכף ידינו ונחקור אם אין חמס בכפנו, ואחר כך אל אל בשמים, למען לא יהיה טובל ושרץ בידו". וזהו "משים נפשו בכפו", שיבדוק עצמו שלא יהיה חמס בכפו. (ראיתי בשם הרב דוד לוי זצ"ל ראש ישיבת חכמת ציון)

הרב חיים בן חמו שליט"א

התורה בפרשת השבוע מאריכה ומרחיבה בהקפדה מיוחדת ומקדישה פסוקים רבים על הכנת בגדי הכהונה כאשר גולת הכותרת היא שהבגדים יהיו **"לכבוד ולתפארת"**.

בפרק זה נעמד בעי"ה על הצורך בחכמי לב שייכנו את הבגדים ולא אומנים ובעלי מקצוע, כ"כ על כך שהתורה לא איפשרה לכהן להחליט לעצמו איזה בגדים ילבש, ומאיזה סוג בד, ובאיזה צבע, או צורה?

נקדים ונאמר אהרון הכהן זכה להיבחר לשרת באחד התפקידים החשובים ביותר במכלול התפקידים הרוחניים הקיימים אצל עם ישראל, בחירתו של אהרון הייתה על פי צו אלוהי, כאשר להליך זה לא קדמו בחירות או משאל עם, ועל כך אומר המדרש את הפסוק **"אשרי תבחר ותקרב ישכון הצריך"** (תהילים סה), כלומר אשרי מי שהקבי"ה בחר בו.

ובאמת מדוע נמנע מהעם לקחת חלק בבחירתו של אהרון? ובפרט בתפקיד העובר בירושה לבניו אחריו? בכלל מהי כהונה? ולמה דווקא אהרון?

מאחר ותפקיד חשוב זה בא לידי ביטוי במשכן, נבאר מה ייעודו של המשכן?
המשכן לדעת הרמב"ן היה מעין מעמד הר סיני מתמשך, כאשר מטרתו לרענן ולשמור את אותה התרוממות הרוח לה זכו עם ישראל במעמד מיוחד זה, ולהפוך את האירוע החד פעמי לרב פעמי, על ידי המשכן והגילויים העל טבעיים שהיו בו, וברבות הימים על ידי בית המקדש, שעל ידו זכה הוטרט להיטהר ולהתקרב אל ה', המשכן גרם להשכנת שלום בין ישראל לבין אביהם שבשמים.

משכן, שאחד מתפקידי המשכן הוא השכנת שלום, טבעי ומוכן שמי שיכול למלא תפקיד זה על הצד הטוב ביותר הוא אהרון, דמות שנקודה זו קורנת ממנה, מי לנו גדול מאהרון שהוא בבחינת נאה דורש ונאה מקיים, שישמש כדוגמא ומופת בהנהגה זו.

אהרון היה מרומם מעם, נקי מכל שמץ של אנוכיות, לבו היה שופע אהבה, החשבונות האישיים והצרים ממנו והאלה, רחוק ממידת הקנאה ומכל מידה רעה אחרת.

אחת הדוגמאות המבליטות את אישיותו של אהרון הכהן כאשר אחיו הצעיר ממנו משה, נאלץ לקבל את תפקיד הגואל של עם ישראל ממצרים, וזאת לאחר שבעה ימים בהם הקבי"ה מדבר על לבו, ומשה שהיה אציל המידות ומבין בנבכי הנפש שבאדם, אומר לקבי"ה **"שלא נא ביד תשלה"** – כלומר שלח ביד מי שאתה רגיל לשלוח, והכוונה בידי אהרון, שעד כה שימש כרועה נאמן את עם ישראל, ובמשך כל אותם שנים שאני הלייתי במדיין כל בעיה שהייתה להם הכתובה שטיפלה היא אהרון, ועוד שהוא גדול ממני, ואיך אטול ממנו את המעמד הזה? כלומר סירובו של משה היה מתוך הבנה שהדבר יפגע בוודאי באחיו אהרון, ובסופו של דבר מעידה התורה לא רק שאהרון לא נפגע, אלא שהוא יוצא בשמחה לקבל את פני משה אחיו כגואל כמש"כ **"והנה הוא יוצא לקראתך – וראוך ושמח בליבו"** ומדייש התחומא: לא שמחה בפה אלא גם בלב – ובלב אומר המדרש יותר מן הפה.
זהו אהרון וזהו דמותו.

אהרון הפך לאבטיפוס בנושא השלום כדברי התנא (אבות א-ג) הלל אומר **"הוי מתלמידי של אהרון אוהב שלום ורודף שלום"**.

והנה עם ישראל נתייחד מכל אומות העולם, הקבי"ה בחר בהם להיות לו לעם סגולה מכל העמים, ונקראו בנים למקום, ומתוך העם המיוחד נתייחדו שבט הכהנים, ומהם נתייחד הכהן הגדול, כאשר עבודות מסוימות חייבות להתבצע רק על ידו.

לצורך העבודה היו חייבים הכהנים ללבוש את בגדי הכהונה 4- בגדים לכהן הדיוט, 8- בגדים לכהן גדול, מטרת הבגדים מופיעה בתורה (כח- ב) **"ועשית בגדי קודש לאהרון אחיך לכבוד ולתפארת"** ובהמשך (כח- ג) **"ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מילאתיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרון לקדשו לכהנו לו"** כלומר שמטרת הבגדים הייתה לכבוד המרומם את לובשם ולהתקדש לכהונה, ולכן מי שעשה את הבגדים לא היו חייבים אומנים אלא מי שהיה מלא ברוח חכמה, וכדברי הרמב"ן שבכל פרט ובכל תפירה כללו בהם סודות ורמזים רבים, ובגדי הכהונה היו חייבים להעשות לשמן, כי לבגדים הייתה מטרה בפני עצמה ולא רק אמצעי, ורק ע"י הבגדים הללו יוכל הכהן לעבוד את העבודה בבית המקדש, וכדברי הגמ' (סנהדרין פג): **"האומרת ב'בגדים עליהם, כהונתם עליהם, - אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם'"** ויבטח כור הכנסת לביהמ"ק.

בגדי הכהן נקראו **"בגדי השרד"** ובגמ' (יומא עב.) שואל רבי חמא בר חנינא מדוע הם נקראים בגדי השרד? ומשיב שאלמלא בגדי כהונה לא נשתייר משוואתה של ישראל שריד ופליט.

יהי רצון שנוכח להתגשמות תפילתנו **"ותחזינה עינינו בשונך לציון ברחמים"** לראות את הכהנים בעבודתם, לויים בדוכנם, וישראל במעמדם, אמן.

נמצאו למדים שהמטרה המרכזית לבניית המשכן הייתה תשובת המשקל לחטא העגל, ולכן לכשתבונן בציווי בניית המשכן לפרטיו נראה איך כל הוראה נועדה לתקן חטא זה, יהי רצון שנוכח בקרוב לחזות בבנין ביהמ"ק אמן.

התודה והברכה **למועצה הדתית אשדוד** על עזרתם האדיבה בהוצאת ספר **'למעשה על מגילת אסתר מהדו"ב'** והכל בכדי להגדיל תורה ולהאדירה ולעומד בראשה הרב **עובדיה דהן שליט"א** שנודע בנועם הליכותיו ומידותיו ואהבת התורה שיוקדת בליבו וכן **לרב חיים בן חמו שליט"א** ראש כולל מושב עוצם מנהל מחלקת תרבות תורתית שנודע בנועם הליכותיו ומידותיו ואהבת התורה שיוקדת בליבו וכן לפה מפיק מרגליות הרב **יואל דהן שליט"א** ר"מ בישיבת 'אורחות חיים' על עצותיו המחכימות.

להשיג את הספר ולתגובות על המאמר לפנחס זרביב 0583271323 או בדוא"ל p0583271323@gmail.com